Struinen

van polder tot strang

JAARGANG 17 NUMMER 4 DECEMBER 2003

historische vereniging westelijk voorne

VAN REEK

bouw- en aannemingsbedrijf **I. van Reek & Zn. b v.**

nieuwbouw – verbouw – renovatie
onderhoudswerken en restauratie

Zwartelaan 28
3233 AX Oostvoorne
tel. 0181 482733 – fax. 0181 482735

Help ons mee de natuur van Zuid-Holland te beschermen

Voor ƒ 35,- (€ 15,88) per jaar helpt u mee.

Met uw hulp kunnen wij het landschap en de natuur in onze provincie behouden en uitbreiden. Als u nu beschermer wordt dan ontvangt u:

- **Gratis** de *Uitwaalen* t.w.v. ƒ 26,44 (€ 12,-)
- **Gratis** toegang in alle natuurgebieden van de Landschappen in Nederland.
- **Gratis** abonnement op ons tijdschrift
- **Gratis** leerzame excursies

Actienummer 010–272 22 22

Zuid-Hollands Landschap

www.zuidhollandslandschap.nl

COLOFON

"STRUINEN VAN POLDER TOT STRANG"
is het kwartaalblad van de Historische Vereniging Westelijk Voorne

17e jaargang – nummer 4
december 2003

Redactie-team:
Jan van der Meer
Miriam van der Elst

redactie-adres Zeeweg 30
3233 CV Oostvoorne
telefoon 0181 482089

productie en vormgeving:
Jan van der Meer
illustraties:
Warre Blaas

ledenadministratie:
Jan Groeneveld
Houtsniplaan 12
3233 BC Oostvoorne
telefoon: 0181 486336

distributie:
Dick van Staveren
telefoon: 0181 402321

abonnement+contributie:
(minimaal) 10 euro per jaar;
bij bezorging per post
15 euro per jaar

sluitingsdatum voor het inzenden van kopy voor het maart- nummer is
20 februari 2004

IN DIT NUMMER:

Hamerstukken	2
2003	4
Nieuwsflitsen	6
E-mail en Internet	13
Even bijpraten	14
Interview met Leen Verzijl	16
Oude foto's	19
"Struinen"	22
De Bleekneusjes	24
Kooihoeve	28
Westelijk Voorne in de Vierde Engelse oorlog	35
In de dertiger jaren	38
Verzamelen bij de Historische Vereniging	39
Puzzelen	41
Uit een stil verleden	45
Waar is dit	47
Suikerbietenteelt	48
Wij verwelkomen	51
Wie doet wat?	52

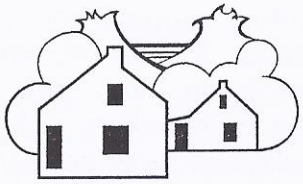

HAMERSTUKKEN

door Leen Klootwijk, voorzitter

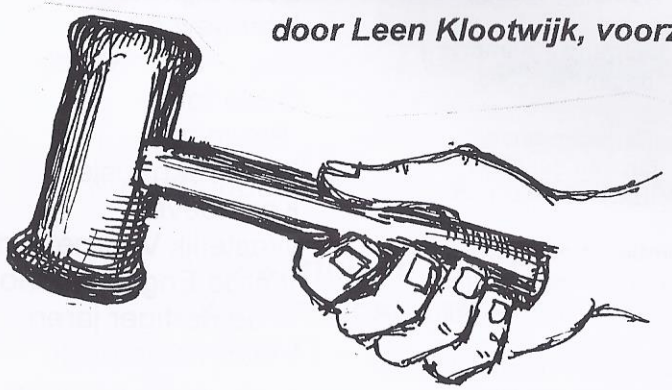

De donkere dagen rond Kerst zijn een bijna vanzelfsprekend gegeven. Somber weer, een minimum aan daglicht en het einde van het jaar dat nadert, kortom het is een tijd om terug te blikken.
Een ieder van ons verwerkt deze periode vanuit zijn eigen beleving, maar het stemt ons op z'n minst melancholiek.
Als Historische Vereniging hebben we echter een voortreffelijk jaar beleefd, waarop we oprecht trots mogen zijn.

Beginnend met de realisatie en het succes van het boek: "Het Boerenleven in de Polders van Westelijk Voorne", waren er nog vele andere activiteiten in het jaar van de boerderij, vooral ook de Oogstdag in Tinte. Het zijn allemaal in het oogspringende resultaten. Daarnaast constateren we een nog immer stijgend aantal museumbezoekers, ook bij de Biber!
Dit alles kon niet zonder de inzet van velen gerealiseerd worden.

Samen met alle andere medewerkers en hun partners heeft het bestuur dit keer het museumjaar afgesloten met een "inloopmiddag" in de Biberbunker. Prachtig om de betrokkenheid van ieder op zo'n middag te ervaren en te beleven hoe er alweer gewerkt wordt aan het programma voor 2004.
Het allerbelangrijkste item voor 2004 wordt natuurlijk de bouw van het huisje Duinzoom. Ik heb daar als voorzitter al meerdere keren aan gerefereerd. We hopen nu echt, ijs en weder dienende, na de jaarwisseling te starten.
Iets later dan oorspronkelijk gepland, maar er moest een zorgvuldige afstemming plaats vinden om zo optimaal mogelijk gebruik te kunnen maken van eventuele sponsormogelijkheden. We krijgen na de bouw de beschikking over een prachtig afgerond museum, dat ongetwijfeld nog beter tot z'n recht zal komen.
Frequent voldoen wij aan verzoeken voor de realisatie van bruidsfotoreportages. Wat wilt u; nostalgie, een prachtige omgeving, de dag van je leven en natuurlijk echte liefde?
Wie weet komt het er in de toekomst nog eens van dat er "echt" getrouwd gaat worden in ons museum.
Tenslotte: alle commissies hebben hun conceptbegroting voor 2004 weer ingeleverd. Gezonde zakelijkheid blijft noodzakelijk voor de continuiteit van onze vereniging.
Zo kijken we gezamenlijk vooruit naar het komende jaar en zie ik tal van leden die zich met hart en ziel voor onze vereniging willen inzetten en genieten van de sfeer,de contacten en de goede samenwerking onderling.

Vanaf deze plaats wil ik u namens het bestuur dank zeggen voor uw inzet in 2003. Ik wens u goede en gezegende feestdagen en een voorspoedig en gezond 2004!

2003

Zomaar, vanzelf gleed een jaar voorbij
te veel water, te droog,
mist, buien met onweer erbij
Maar in mijn herinnering overwon
zomerse dagen en zoveel zon!

Zon..waardoor je lui kon zijn
de was zo vlug droog aan de lijn
Iets tegen zonnebrand gekocht
door velen werden de huisjes bezocht

Een dikke trui aan in november
kaarsen kopen voor december
kaartjes schrijven, ieder jaar meer
al rijmend schrijf ik ze weer.

Een goed Kerstfeest voor iedereen
Vrede en vriendschap om u heen
En..dat na de donkere decemberdagen
het licht het donker weer zal verjagen!

Aas Kwak

de redactie van Struinen

wenst u

gezellige feestdagen!

NIEUWSFLITSEN

door Miriam van der Elst

Onderzoek herkomst namen van lanen, wegen en straten in Westvoorne door Hans van Santen

De commissie Historisch Onderzoek is een project gestart met als doel de namen van lanen, wegen en straten van Westvoorne eens chronologisch onder de loep te nemen. Dat betekent dat de namen van de wegen, straten en lanen in Oostvoorne, Rockanje en Tinte uitvoerig op papier worden beschreven. Ook de nog bekend zijnde veldnamen zullen in dit onderzoek worden meegenomen.

Het is bij velen bekend dat in Oostvoorne en Tinte geen "straatnamen" voorkomen. Tot op heden wordt bij naamgeving van nieuwe wegen deze traditie in ere gehouden. Dit in tegenstelling tot de straatnamen van Rockanje.
Uiteraard neemt de historische achtergrond van de namen van lanen, wegen en straten een belangrijke plaats in bij het onderzoek, maar we trachten ook hedendaagse informatie te verzamelen.

Wat zou het leuk zijn om als inwoner van Westvoorne op te kunnen slaan waaraan uw straat, laan of weg, waar hij of zij woont, zijn naam te danken heeft. Uiteraard zou een fotoafbeelding bij de naamsverklaring extra aansprekend zijn.
We vragen dan ook aan een ieder die dit leest om een reactie of een wetenswaardigheid over zijn woonplek.
Bijvoorbeeld: een nieuwe inwoner van Westvoorne aan

de Scheitweekseweg, aan de vroegere Kippendijk (nu Lodderlandsedijk) of Vlielander Heinlaan wil toch weten op welke plek hij/zij is gaan wonen?

Reacties worden gaarne ontvangen door onderstaande personen:

- Nelly de Man - Schipper, telf. 0181 - 401405; E-mail: nellydemanschipper@dolfijn.nl
- Nelie Groeneveld - van Marion, telf. 0181 - 482506
- Maartje Laaij-Kranenburg, telf. 0181 - 482428
- Hans van Santen, telf. 0181 - 484589; E-mail: j.santen4@chello.nl

Gemeenteblad Rockanje door Nelly de Man

Halverwege het jaar 1968 is in de toenmalige zelfstandige gemeente Rockanje gestart met het uitgeven van een eigen periodiek. De gemeente wilde daarmee de inwoners op de hoogte houden van het reilen en zeilen binnen Rockanje.

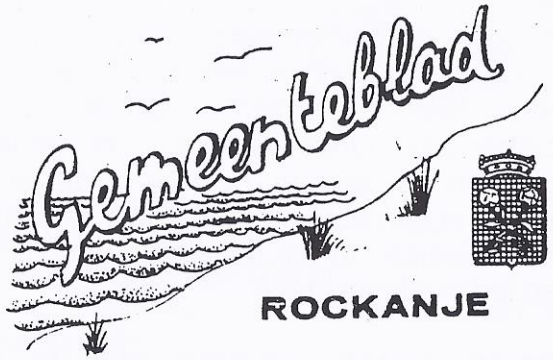

Het toenmalige hoofd Gemeentewerken, de heer H. van de Graaf, was lid van de redactie en hij heeft veel interessante verhalen over de geschiedenis van het dorp en niet te vergeten de polders van Rockanje op papier gezet.
Nu blijkt dat in ons archief de nodige exemplaren van het blad ontbreken. Het betreft de periode tot aan de samenvoeging met de gemeente Oostvoorne in 1980.
We willen u dan ook verzoeken om, indien u nog exemplaren in uw bezit heeft, deze aan ons archief af te staan.
Het is de bedoeling van tijd tot tijd in Struinen nog eens terug te blikken op deze tijd.
Uw medewerking wordt op prijs gesteld door de medewerkers van het archief:

Nelly de Man - Schipper, telf. 0181 - 401405 ; E-mail: nellydemanschipper@dolfijn.nl

Het Verenigingsarchief door Hans van Santen
Het archief van de Historische Vereniging Westelijk Voorne neemt niet alleen stukken in ontvangst die betrekking hebben op bijvoorbeeld boeken, foto's, oude kranten en geografische documenten uit deze omgeving, maar wij behandelen en beheren ook allerlei andere soorten documentatie. Onze vereniging is namelijk net zo'n vereniging als de voetbal, hockey of de zang. Met andere woorden: er zijn documenten zoals verslagen van bestuur en commissies, in- en uitgaande post, financiën, sponsoren en ledenadministratie.

Al deze zaken dienen uiteraard ook te worden gearchiveerd, vandaar dat in de vergadering van het algemeen bestuur van 15 januari 1998 besloten is het

beheer van het archief te splitsen in een verenigingsarchief en een historisch archief.
Ons verenigingsarchief staat onder beheer van de secretaris voor wat betreft verzamelen, opbergen en registreren. Het historisch archief blijft onder beheer bij de coördinator van het archief.

Het is in verband met een goede archivering dan ook dringend gewenst om vergaderstukken, voorzien van datum en jaartal, bij het archief in te leveren.
Ik wil hierbij alle medewerkers erop wijzen dat vergaderstukken, verslagen, correspondentie etc niet zelf in beheer gehouden dienen te worden, maar afgegeven moeten worden aan het archief. Ook oud-medewerkers die nog bescheiden thuis hebben, kunnen hun documentatie uiteraard bij ons afgeven.
Veel mensen hebben niet in de gaten hoe belangrijk het is om een archief actueel te houden. Echter, anderen kunnen er hun voordeel mee doen, als zij snel en gemakkelijk nog eens na kunnen lezen wat er wanneer in het bestuur of een commissie besloten is.
Ter illustratie: in het verleden schreef Janny de Baan - Wageveld in een rapportage over het archief: "Nooit gedacht dat het opzetten van het archief zoveel tijd in beslag zou nemen." Mogen wij op uw medewerking rekenen ?

U kunt kontact opnemen met:
Nelly de Man - Schipper, telf. 0181 - 401405; E-mail: nellydemanschipper@dolfijn.nl
Hans van Santen, telf. 0181 - 484589; E-mail: j.santen4@chello.nl

Bejaardenreisjes

Van mevrouw H.A.Noordermeer-Dekker ontvingen wij onderstaande foto's van een bejaardenreis in 1938 met dokter Kroes, zuster Visser en dominee Brinkerinck. Veel dorpsbewoners betaalden mee als er gecollecteerd werd om deze reisjes te kunnen organiseren. En aan de tevreden gezichten te zien, waren de reisjes doorgaans een succes!.

Het bericht is een reactie op het hoofdstuk Dorp en samenleving uit het boek "Het boerenleven in Westelijk Voorne" dit jaar uitgegeven door onze vereniging.

Bejaardenreisje 1938.
boven:Bij de auto van dokter Kroes
onder: Met zuster Visser, dominee Brinkerink en dokter Kroes.

Het gastenboek

In het museum ligt gedurende het gehele seizoen een gastenboek waarin de bezoeker zijn of haar gedachten met betrekking tot het museum kwijt kan. Vaak levert dat mooie, ontroerende en complimenteuze stukjes op. Graag willen wij hier in enkele buitenlandse reacties vermelden.
Mevrouw Carol Goss-Nieuwland schreef:
"A lovely treat on mother's day, to learn of my mother-in-law's life as she grew up knowing. An enchanted place that truly takes one back in time. Thank you for allowing me to learn a Dutch history in a beautiful manner."
Vrij vertaald:
"Wat een geweldige Moederdag-traktatie om op deze manier iets te leren over hoe mijn schoon-moeder opgroeide. Een betoverende omgeving, die je echt mee terug in de tijd neemt. Dank u dat u mij op deze mooie wijze wat heeft geleerd over de Nederlandse geschiedenis."

Ons museum trekt ook bezoekers uit landen, waarvan geen enkel redactielid de taal machtig is zoals opmerkingen van een Russische bezoekster. Uiteraard gingen wij ervan uit dat haar reactie positief was, maar wij hebben die toch maar even laten vertalen:
"Geachte medewerkers van het museum. Ik ben onder de indruk van julli expositie. Dank je wel voor het bewaren van de historische dingen van Nederland.
Olga Alexandrowa"

Echt herfst

Het museumterrein ligt in de herfst vol met bladeren. Natuurlijk hoort dat bij het seizoen, maar voor het grasveld is het niet zo best. Vandaar dat de

onderhoudsploeg alles weer opgeruimd en afgevoerd heeft. Dat dit behoorlijk hard werken was, laten wij graag aan de hand van nevenstaande foto zien.

Museum in heuse speelfilm

Een amateur filmclub uit Den Haag is bezig met het maken van een speelfilm. Voor één van de scènes hebben zij ons museum als locatie gekozen. De opnamen zullen in maart 2004 in en rond het huisje Kreekpad plaatsvinden.

En weet u wat nu zo leuk is? Enkele medewerkers van de groep Levende Geschiedenis mogen als figuranten optreden. Bent u ook zo benieuwd? Tenslotte is Robert de Niro ook klein begonnen!

Sonnevanck geen hotel

In Struinen nr 3/2003 staat de uitslag van de raadselfoto uit Struinen nr 2. Hier staat vermeld dat op de foto hotel Sonnevanck staat. Naar aanleiding van deze bewering ontvingen wij van mevrouw Gorzeman-Warbout de volgende reactie:

"In Sonnevanck woonde de familie Gorzeman (familie van onze lezeres). In de zomer had de familie Gorzeman inderdaad vaak gasten. Het ging echter om familieleden en goede kennissen. Sonnevanck was dan ook geen hotel, waar iedereen kon boeken, maar meer een vakantielogement."

Bij deze willen wij graag onze vergissing rechtzetten en mevrouw Gorzeman hartelijk danken voor haar reactie.

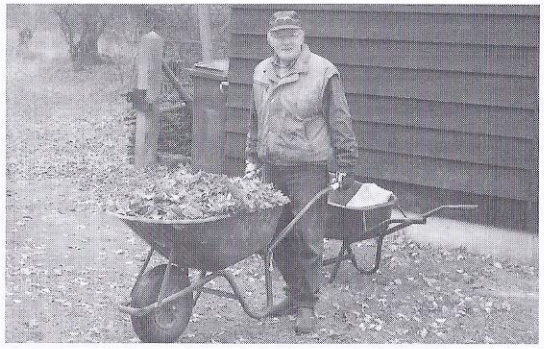

Herfstwerkzaamheden in het museum.

Nieuwe Internet- en E-mail adressen:

Website van de Historische Vereniging Westelijk Voorne:

www.westelijk-voorne.nl

Het secretariaat:

nderidder@tiscali.nl

Coördinator Museum, Bert Henrion Verpoorten:

c.henrionverpoorten@chello.nl

Verzoek van de ledenadministratie:

Wilt u a.u.b. nieuwe leden,wijzigingen en opzeggingen alleen schriftelijk aan ons doorgeven ?

Dit kan per post:

Ledenadministratie, HVWVHoutsniplaan 12

3233 BC Oostvoorne

of E-mail:

jan.1groeneveld @hotmail.com

EVEN BIJPRATEN

door Jan van der Meer

Dit was 2003, het jaar van de Boerderij. Een jaar vol van evenementen rondom dit thema. Een geslaagd jaar, met bijna 9000 bezoekers in ons Openluchtmuseum De Duinhuisjes en meer dan 600 belangstellenden voor de historische BIBER bunker.

Die belangstelling voor de Biber toonden ook de vele vrijwilligers van onze vereniging, toen zij op 8 november in deze historische bunker bij elkaar kwamen om over het afgelopen seizoen na te praten. Velen hadden dit bouwwerk uit de oorlog en BB-tijd nog nooit gezien en anderen (waaronder ikzelf) waren er al een hele tijd niet meer geweest. Het ziet er werkelijk fantastisch uit; kennelijk heeft de werkgroep onderhoud en inrichting de laatste jaren veel tijd en energie besteed om de Biber voor bezoekers nog interessanter te maken.

In dit nummer is ook een interview met een van de gidsen opgenomen.

Nauwelijks zit het seizoen 2003 erop, of er wordt al weer druk gesproken over het komende seizoen. Plannen en begrotingen worden bekeken en beslissingen genomen. Iets daarvan kunt u lezen in de rubriek Hamerstukken.

Hoewel het programma voor het Openluchtmuseum nog niet definitief is, enkele feiten staan al vast. Zo zijn de openings- en de sluitingsdata van het seizoen 2004 bepaald op 10 april, respectievelijk 10 oktober. En het thema voor de expositie voor het komend seizoen wordt: "Fruitteelt in Westelijk Voorne".

Op dit moment wordt gewerkt aan een geheel nieuwe website voor de Historische Vereniging met een zogenaamde "homepage" en "links" naar de verschillende activiteiten van deze vereniging, zoals het museum-programma. Onze commissie voor communicatie is daartoe uitgebreid met een nieuwe medewerker: Wout van den Blink uit Oostvoorne. Hij gaat ook in de toekomst de website steeds aktueel houden.

Zoals u ziet gaat zelfs ook een "Historische" Vereniging zoals de onze steeds meer de moderne technieken toepassen voor externe, maar ook interne communicatie. Verslagen en agenda's van vergaderingen, teksten en berichten; bijna alles gaat tegenwoordig via het internet en E-mail.

Ik hoop dat u dit nummer van Struinen weer met belangstelling zult lezen en verder wens ik u bijzonder gezellige en sfeervolle kerstdagen toe. Moge het nieuwe jaar 2004 zowel voor u persoonlijk als voor de vereniging een bijzonder gelukkig jaar worden!

INTERVIEW MET LEEN VERZIJL

door Jan van der Meer

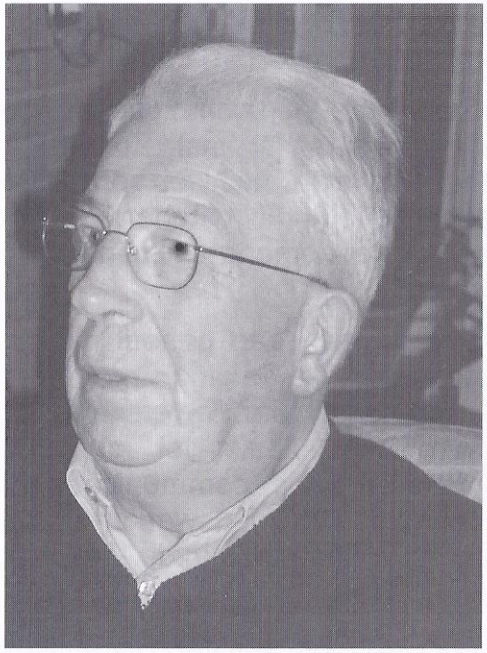

De -uit historisch oogpunt- bijzonder interessante BIBER-bunker in het duingebied van Oostvoorne wordt, zoals u ongetwijfeld weet, beheerd door onze Historische Vereniging. Een taak die zij met verve uitvoert. Wij spraken dezer dagen met de heer Leen Verzijl, een van de gidsen van de Biber.

Leen Verzijl is weliswaar geen Westvoornaar maar hij is wel afkomstig van de Zuid-Hollandse eilanden, namelijk uit de Hoekse Waard, om precieser te zijn uit Numansdorp. Het blijkt al gauw dat hij een heel veelzijdig man is. Hij is uit het onderwijs afkomstig. In 1962 kwam hij in Oostvoorne om les te geven op de basisschool Het Overbos. Dat heeft slechts 4 jaar geduurd, want toen kreeg hij de kans om te gaan werken op een heel unieke school, namelijk de Haven- en vervoerschool in Rotterdam. Natuurlijk moest hij zich eerst gaan verdiepen in de vele vakken die daar werden gedoceerd.

Dat deed hij niet uit boeken, want die bestonden helemaal niet, maar in de praktijk bij bedrijven in de havens van Rotterdam. Een van die bedrijven was de ECT, toen nog een heel jong bedrijf, waar hij kennis maakte met de geheimen van het vervoer van goederen in "ijzeren kisten", zoals hij de containers schertsenderwijze noemt.
Destijds was containervervoer nog in het experimentele stadium en velen, waaronder deskundigen, meenden dat zo'n systeem geen kansen zou hebben. Zij blijken zich vergist te hebben.
Leen leerde snel en hij kon het, dat is nou eenmaal zijn vak, ook goed aan de leerlingen uitleggen. Hij blijkt een bijzonder talent te hebben om de aandacht van zijn gehoor vast te kunnen houden. Dat talent heeft hij ook jaren benut als toneelspeler in de groep "Burchtspelers". Daar kon je soms merken dat de aandacht verslapte en dan "moesten we er even stevig tegenaan". Leen blijkt een goede kennis en collega- toneelspeler te zijn geweest van Jan Hogesteeger, waarmee hij samen in het bestuur van de Burchtspelers zat.
Het deed mij goed de grote waardering van Leen te proeven als hij over Jan vertelde. (Jan Hogesteeger was destijds illustrator en redacteur van Struinen; hij overleed in 1995)
Leen beëindigde zijn werkkring bij de school voor haven en vervoer op zijn 57ste. en ging reizen. Naar Azië, Afrika en America, naar alle landen van Europa en op die reizen maakt hij videofilms, na het toneelspelen een nieuwe hobby. En hij toont mij vol trots zijn montagestudio op de eerste verdieping met alle benodigde apparatuur voor beeld-en geluidsmontage. Hij was gedurende een aantal jaren enthousiast lid van 'n

videoclub en maakte samen met collega's documentaires. Verder heeft hij 18 jaar als vrijwilliger voor het verpleeghuis Plantage gewerkt en wel als chauffeur van een minibus. Daarmee vervoerde hij patiënten naar familie of vrienden door het hele land. Reizen doet hij ook nog steeds, maar nu vooral met de caravan, bij voorkeur in groepen.
En nu, sinds twee jaar is hij gids in de BIBER. Hier komt zijn ervaring als docent hem weer goed van pas. Anders dan andere gidsen schreef hij na zijn informatieperiode zijn eigen gidsenverhaal helemaal op papier en sprak die tekst in op een bandje. Hij is nog niet tevreden. Het verhaal wordt tot drie maal toe bijgewerkt en dan laat hij het ter goedkeuring horen aan Wim Langendoen.
Die is zeer tevreden en laat hem bij een eerstvolgende excursie aan het woord. Het gaat hem goed af want hij kan improviseren en inhaken op reacties. Daar heeft hij ook ervaring mee en vertelt -het houdt niet op- over zijn rol als Sinterklaas, want dat heeft hij ook al een aantal jaren gedaan. Ter illustratie geeft hij een voorbeeld: Hij ontvangt op het buitenterrein bij de bunker een groep bezoekers. "U heeft de weg gevonden naar deze Biber-bunker. Onderweg heeft u natuurlijk de 24 bunkers al gezien, die deel uitmaakten van dit complex". Maar de mensen hebben niets gezien. Dan wijst hij hen op enkele bulten in het terrein met bovenop een Oostenrijkse den. "Die bulten zijn allemaal bunkers, maar nu verborgen onder het zand"
Mijn oog valt op een merkwaardig houten instrument en ik vraag nieuwsgierig naar het doel ervan. Het blijkt een primitief muziekinstrument te zijn uit Indonesië. Het heet: "anklung"..... Heeft u nog even tijd? En hij haalt een videoband te voorschijn om het gebruik ervan te tonen.

OUDE FOTO S

door Ben Langendoen (Historisch Archief)

In 2001 heeft de HVWV een grote hoeveelheid oude foto-negatieven gekregen uit de periode 1939 tot 1945. Het betreffen hoofdzakelijk pasfoto-negatieven die werden gebruikt voor de persoonsbewijzen van vele volwassen Rockanjenaren uit die periode. Deze negatieven werden geschonken door Arie Bravenboer, zoon van de fotograaf Kornelis Bravenboer Jzn. die gehuwd was met Annetje Heijndijk, afkomstig uit Oostvoorne. Door toeval kwam hij in het begin van de 30-er jaren aan een fototoestel (Agfa-box, kan ook een Kodak-box geweest zijn, door hem gevonden in de duinen van Rockanje).
Uit eigen interesse en initiatief legde hij zich toe op die fotografie, hierbij geassisteerd door Marius van Soest, toenmalig eigenaar van Hotel de Dreef, tevens fotohandelaar. Alle Rockanjenaren die een pasfoto nodig hadden kwamen bij Bravenboer aan huis (Waaldrift 1).
Ontwikkelen deed hij ook zelf in een eigen donkere kamer. Toen door de Duitse bezetter de verplichting werd ingevoerd dat iedere volwassene een eigen persoons-bewijs moest hebben brak voor hem een drukke periode aan.
Uiteraard trad er in die oorlogsperiode schaarste op aan benodigde films en ontwikkelvloeistof. Ook Duitsers hadden wel eens een foto nodig zodat er wel wat kontakten waren met de bezetter, die dan weer voor de nodige materialen zorgde. Saillant detail was dat de ondergrondse ook vaak foto's nodig had om persoons-

bewijzen te kunnen vervalsen. Hierbij heeft de heer Aart van Rij een belangrijke rol gespeeld.
Zo werd dus de ondergrondse geholpen met "Duits" materiaal. Tot z'n 70e jaar was Kornelis Braven-boer de fotograaf van Rockanje. Hij overleed op 30 augustus 1971 op de leeftijd van 75 jaar.

Het gaat hoofdzakelijk om negatieven van pasfoto's maar ook van een15 tal families. Deze oude negatieven, maar ook nog foto-glasplaten worden in gedeelten door een bevriende amateurfotograaf, de heer Jan van de Berg, uit Spijkenisse afgedrukt. Dat is de hoogste tijd want de kwaliteit is thans nog redelijk goed te noemen, maar vervaging dreigt.

Het ligt in het voornemen van de vereniging om medio 2004 in Rockanje een tentoonstelling te organiseren van dit oude fotomateriaal. Duplicaten kunnen dan tegen een vergoeding worden geleverd.
Wij houden u op de hoogte!

De heer Wout Videler, één van de oude foto's uit de jaren 1940-1945

Tekst op het zakje voor foto's en negatieven van fotograaf C. Bravenboer

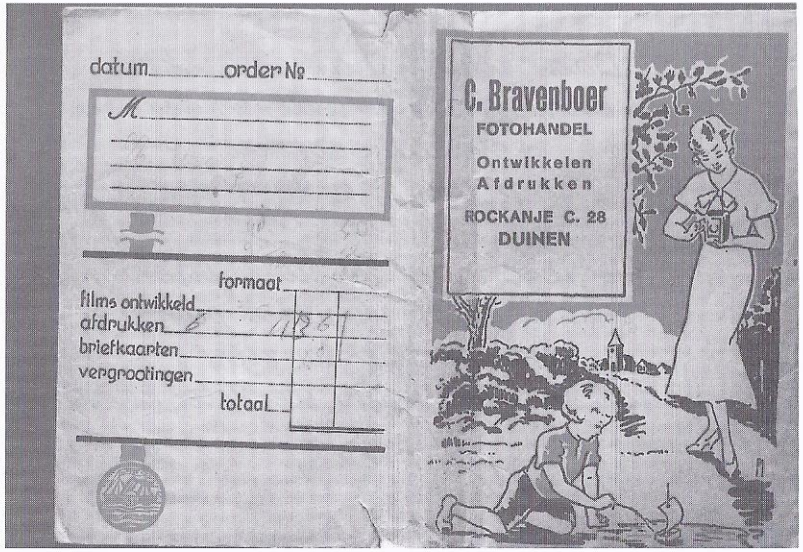

Struinen

Al sloffende onder het werk
denk ik: loop wat sneller, vrouw !
Opeens ploft Struinen in de bus
dan gaat alles plotseling gauw

Ik sprint naar het boekje
wil er als eerste zijn
dat is niet sportief....
Soms is een mens heel klein.

Ik lees over de historie
over een ver verleden.
Trots over al weer
een aantal nieuwe leden

Daar zijn de hamerstukken
en worden we iedere keer
even bijgepraat
door Jan van der Meer

We lezen de "Nieuwsflitsen",
waar is of was dit pand
Om eerlijk te zijn,
dat is niet mijn sterkste kant

Tekeningen bekijken ;
zelf teken ik zo slecht !
Knap dat mensen dat zo kunnen,
ik heb dat al meer gezegd.

Natuurlijk zoek ik ook
naar mijn eigen rijmelarij.
Kom ik mijn kriebels tegen,
voel ik me altijd blij

Kort samengevat : 'tempo - verlies,
traagheid, sloffen'
Het juiste antwoord is:
'Struinen in de gang horen ploffen'.

Aas Kwak

DE BLEEKNEUSJES

door Jan van der Meer

Zeer onlangs is onder deze titel een boek verschenen over de vakantiekolonies in Nederland.
Dat boek is samengesteld door Marianne Swankhuisen, Klaartje Schweizer en Addy Stoel en uitgegeven door Thoth in Bussum. De ISBN code is 9068683454 en het kost 19.90 euro.

Zoals u waarschijnlijk wel weet, waren er ook in Oostvoorne enkele van dergelijke koloniehuizen waar kinderen van 8 tot 12 jaar gedurende de zomervakantie konden verblijven om wat extra gezondheid op te doen.
Dat onderwerp is in ons boek "Westelijk Voorne, Land achter de Zee" door Miriam Moerman heel goed beschreven.
De schrijvers van het boek "Bleekneusjes" hebben kennelijk een grondige studie gemaakt van de koloniehuizen in Nederland. Zij geven dan ook een zeer kompleet beeld van deze bijzondere gezondheidszorg voor kinderen. Herinneringen van destijds verzorgde kinderen, leidsters en artsen, gegevens van de vele verenigingen op dit gebied, maar ook maatschappelijke achtergronden, doelstellingen en resultaten worden op vlotte en interessante wijze beschreven.

Vakantiekolonies, een woord van Zwitsers-Franse oorsprong nl. "Colonies des Vacances" dekt de lading niet. Het ging de initiatiefnemers niet om de kinderenvakantie te laten vieren maar om door rust,

gezonde lucht, hygiëne, goede voeding, en beweging de conditie van de kinderen op te voeren.
Vakantiekolonies waren er in Nederland vanaf 1883 tot 1975. In die periode zijn er in totaal meer den 800.000 kinderen in de ruim 50 koloniehuizen verzorgd, waarbij de na-oorlogse jaren van 1950 tot 1954, met een totaal van 27000 kinderen per jaar, tot de topjaren moeten worden gerekend.
Ook in de dertiger jaren, de crisisperiode, waren de koloniehuizen van groot belang omdat er toen grote armoede heerste en veel kinderen, vooral in de grote steden, ondervoed waren.
Het initiatief om in navolging van andere landen, waaronder Zwitserland, in Nederland Koloniehuizen op te richten is genomen door artsen en hygiënisten om de conditie van kinderen in risico-situaties te verbeteren en hen zo te beschermen tegen ziekten. Niet lang (1866) vóór het oprichten van de koloniehuizen was er een flinke cholera-epidemie in Nederland geweest. Wellicht heeft dat feit ook een rol gespeeld, maar dreigende ziekten als tuberculose, bronchitis, bloedarmoede, aandoeningen van de luchtwegen, Engelse ziekte enz. wilde men door een goede verzorging proberen te voorkomen. Men kan dus spreken van een preventieve gezondheidszorg.
Koloniehuizen stonden in bosrijke gebieden en langs de kust.
Het eerste koloniehuis stond bij Austerlitz, het tweede bij Zandvoort. De organisatie was in particuliere handen. Er waren plaatselijke verenigingen die de organisatie regelden. Zo was er bijvoorbeeld de Vereniging Rotterdamse Gezondheidskoloniën die onder andere een koloniehuis in Oostvoorne in beheer had.
In totaal waren er in Oostvoorne vier koloniehuizen, namelijk: "Ons Genoegen" aan de Noordweg, de

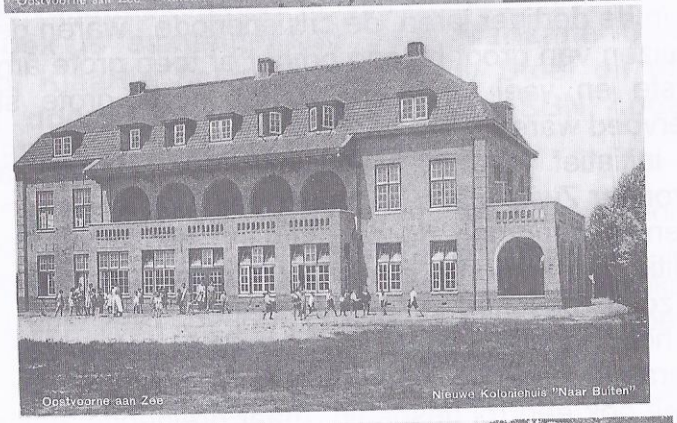

van boven naar onder: Ons Genoegen, Naar Buiten en Rotterdamse Gezondheidskolonie

"Rotterdamse Gezondheidskolonie" aan de Zwartelaan, "Naar buiten" (thans Duinhuis) bij de Duinlaan en het "Agathahuis" bij de Duinoordseweg.
De koloniehuizen waren over het algemeen slechts in de zomervakantie bezet; gedurende de rest van het jaar stonden ze meestal leeg maar soms waren er ook in de winter kinderen in de huizen.
Gedurende, en vlak na de eerste wereldoorlog, werden er in de koloniehuizen ook veel buitenlandse kinderen opgevangen. In die tijd kwam er eindelijk ook meer steun van de regering en konden de koloniehuizen rekenen op subsidie van Rijk en Gemeenten. Er werden schoolartsen ingeschakeld om de selectie mede te bepalen.
In de jaren na 1950 leek men het nut van de koloniehuizen te gaan betwijfelen. Er kwam kritiek op de behandeling, de wijze van selecteren, er waren ongewenste psychologische effecten en de noodzaak nam door de stijgende welvaart af.
Gaandeweg werden er steeds meer koloniehuizen gesloten. In 1976 ging de laatste voorgoed dicht.
Als het onderwerp u interesseert, moet u het fraai uitgevoerde boek "Bleekneusjes" beslist eens gaan lezen.

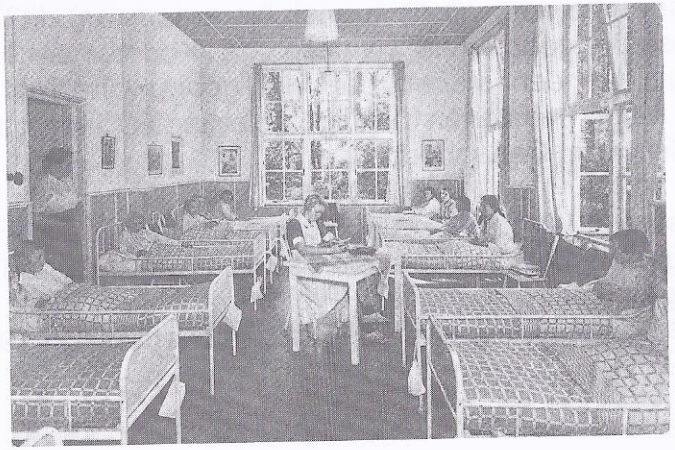

DE KOOIHOEVE

door Gerarda Klok-van den Blink

U kent ongetwijfeld de fraai gelegen villa "Kooysight" aan de Heveringseweg in Oostvoorne, in 1666 gebouwd als buitenverblijf van Leendert Jansz. van der Vaert. Maar heeft u zich wel eens afgevraagd waar die naam Kooysight vandaan komt? Op welke kooi bood dit landhuis dan wel uitzicht? Er is in geen velden of wegen een kooi te bekennen. Maar als u al die hoge bomen en later gebouwde woningen eens wegdenkt, dan zou u op een afstand van een dikke 600 meter de prachtige vijver zien liggen, die thans door de Gentianenlaan en Pyroladreef wordt omsloten.
In die vijver, vroeger kooiplas geheten, was in het verleden een kooi waarin eenden werden gevangen en in de nabijheid stond een woning "de Kooihoeve". Gerarda Klok vond een afbeelding van deze hoeve in "Struinen" en klom gelijk in de pen:

In Struinen van september 2003 kwam een voor mij bekende foto voor in de rubriek "waar is (was) dit?" Het afgebeelde gebouw is namelijk de Kooihoeve. In de voortuin ligt een stenen bal. Het gebouw bestaat niet meer maar de stenen bal ligt al zeker 90 jaar op het voorplein van Kranenhout.

Er bestaat dus kennelijk enig verband tussen "de Kooi" en "het Kranenhout". De man die daarvoor de regie had was mijn grootvader, Leendert Pieter van den Blink, die notaris was te Brielle van 1893 tot zijn overlijden in 1940.

Het uit 1666 daterende buitenhuis aan de Heveringseweg. De naam Kooysight is later ontstaan toen tegenover dit huis een eendenkooi was aangelegd.

Hij kocht de "eendenkooi", eertijds behorende bij het buitenhuis Kooysight, zo genoemd omdat het de bewoners uitzicht bood op deze eendenkooi.
In februari1687 kreeg de toenmalige eigenaar Rochus Villerius van de Staten van Holland toestemming die eendenkooi daar aan te leggen.
Dat was niet zo'n eenvoudige zaak. Er was nodig een ruig, niet al te groot bosgebiedje, liefst om een waterplas met rijk begroeide oevers. Vanuit die plas voerden waterlopen naar de buitenkant van het "Kooibos". Die waterlopen versmalden gaandeweg en vormden tenslotte "vangpijpen". Langs de kanten van die vangpijpen stonden achter elkaar schuin gerichte rietmatten. De hele opzet was erop gericht eenden te vangen.
In de rekeningen valt te ontdekken hoe geregeld matten en gaas werden aangekocht.
Al in het verre verleden verwierven kooikers om noodzakelijke stilte te verkrijgen het recht van afpaling. Op 1130 m uit het midden van de kooi werd het terrein "afgepaald". Geen prikkeldraad natuurlijk maar toch een duidelijke afscheiding. De huidige nog bestaande kooien zijn getooid met bordjes.
Voor het beheer van de kooi mocht zich laten opleiden ene Jan Kruik die pas na zijn huwelijk met Lena Elisabeth Assenberg in 1906 op de Kooihoeve kwam te wonen.
Die kooihoeve stond op de plaats waar later de tennisbanen werden aangelegd.

Behalve de kooi in bedrijf werd er door de bewoner van de Kooihoeve vee gehouden en werden er groenten en zelfs bloemen geteeld en ook nog boompjes.
Voor het op de foto afgebeelde huis lag dan ook een bloementuin. Als sierstuk daarin lag een grote ronde kei. Niet zomaar één, maar een hardstenen bol met een

voetstuk. Waarschijnlijk heeft die hoger op een paal van een hek of op een console gestaan.
Toen deze kei later op het voorplein in Kranenhout lag (en nog ligt) werd het een welkom zitje voor kinderen..
Maar in 1912 is de Kooihoeve afgestoten en verhuisden Jan Kruik en zijn gezin toen naar een boerderij tegenover Kranenhout. Deze boerderij was in 1901 herbouwd na een brand in 1900. Veel van de Kooihoeve is meegegaan naar dit nieuwe adres.
"De Kooihoeve" was in de jonge jaren van mijn ouders het uitgangetje voor de zondag waar men ook de familieleden en kennissen ontving.
Natuurlijk alleen in het zomerseizoen en met de brik vol gasten en mondkost. Maar behalve voor recreatie was het de bedoeling ook wat opbrengst te verkrijgen.
De kosten voor het onderhoud van de kooi logen er niet om. Niet voor niets heette het gebouw de Kooihoeve.
Er werd namelijk vee gehouden.
Uit een teruggevonden rekening en lijst van bezittingen, blijkt wat er zoal aanwezig was in het jaar 1909 op 31 december :
Een hit, wagen met toebehoren, 7 melkkoeien, een ploeg, 4 vaarzen, 2 eenden, 3 hokkelingen, 2 kruiwagens, een stier, 2 varkenshokken, een zeug, een kippenhok, verder 3 biggen, 3 hondenhokken, 4 schapen, stal met toebehoren, 90 kippen, 10 hekken met draadheggen en 200 broeiramen met toebehoren. Hooi en stro, hard en zacht voeder, gereedschap voor het melken, manden en zakken, mestvaalt, tulpenbollen, zaaizaden en poot aardappelen.

Hondenhokken waren belangrijk. Behalve de erfhond had de kooiker ook zijn speciaal afgerichte kooihondje nodig. Een geliefd ras van een pittig soort, niet groot, wit met

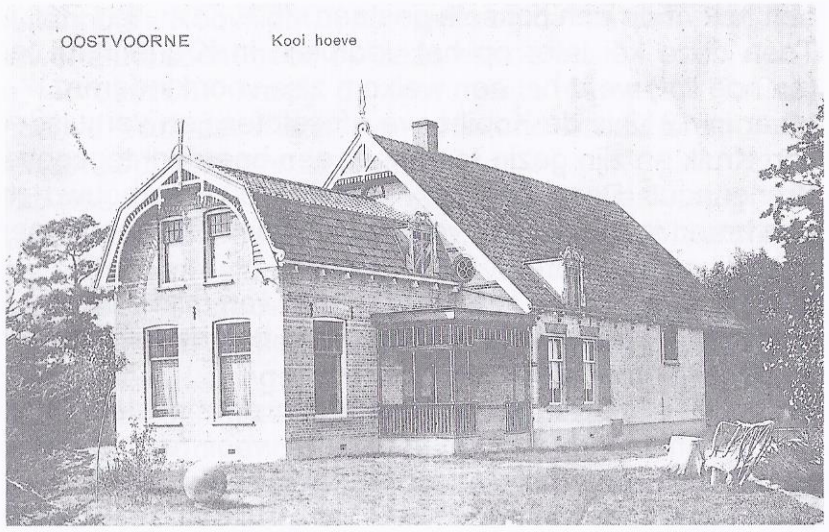

boven: De Kooihoeve stond bij de huidige Polderslaan.
onder: De Kooiplas rond 1880. Foto Ester van Wissekerke; collectie fam. Klok

bruine vlekken op de halflangharige vacht, pientere oogjes en oortjes en een vrolijke pluimstaart.
De vele hekken duiden op de afzettingen rond het bos.

Er is ook een lijst gevonden van de oogst in 1909:

15000 kg hooi
Van rogge en gerst: 3000 kg stro
30 hl gerst
20 hl rogge
10 hl erwten
11 hl bruine bonen
10 hl witte bonen onbekend
Aardappelen, zwarte en rode bessen, frambozen
Stoksnijbonen en verdere tuinderij.
Totaal voor f 320.96
Weiloon voor koeien, schapen en hitten f. 360,-
Hout en plantsoen f 60,-

Kennelijk was er zoveel weiland bij dat er ook beesten van anderen in werden gebracht tegen een "weiloon".
Hooi en stro dienden met de gerst en de rogge voor eigen gebruik.
Opmerkelijk zijn de prijzen op de melkkaarten:
De prijs per liter, die de Coöperatieve Stoom en Zuivelfabriek "de Eersteling" in Brielle, betaalt schommelt blijkbaar wekelijks. Men leest prijs per liter 5.32. Maar dat is bedriegelijk. Want na berekening van het aantal liters en de opbrengst komt er per liter een bedrag van 0.532 cent in de week van de jaarwisseling 1908-1909. In januari rekent men 1 cent per liter en in mei is het weer 0,462!.

Ene C.van Marion Wzn. werkt blijkbaar in de tuin, maar ook neemt hij een en ander af.

7 kippen	f 7,-
5 mud appels	f 16,25
20 kop bonen	f 1,50
8 ganzeneieren	f 0,64
6 eendeneieren	f 0,21
400 aardbeiplanten	f 4,-
20 palen	f 3,-
7 ganzeneieren	f 0,84
5 zak spruiten	f 4,10
hout	f 1,75
1 mand peren	f 0,70
26 eendeneieren	f 1,04
3 hanen	f 3,60

Hij zorgt ook voor vele meters vlechtwerk en kisten met hennepzaad. Dat schijnt vroeger in kooien veel gevoerd te zijn naast maïs, haver en gerst.

(wordt vervolgd)

WESTELIJK VOORNE IN DE VIERDE ENGELSE OORLOG

door Warre Blaas

Informatie over politieke en buitenlandse gebeurtenissen zijn vandaag aan de dag door kranten, tijdschriften, radio en televisie voor iedereen beschikbaar. Maar in de 18e eeuw waren dit soort gegevens, vooral voor de plattelandsbevolking, nagenoeg onbekend. Van wat er zich in die dagen in westelijk Voorne afspeelde is wel het één en ander opgetekend, onder andere door de heer J. Kluit, archivaris van Brielle omstreeks 1780.

Bij voorbeeld de militaire activiteiten in dit gebied ten tijde van de vierde Engelse oorlog, die van 1780 tot 1784 duurde.
In die dagen maakte Nederland een periode door van economische recessie. De gouden tijden van de 17e eeuw waren voorbij, De handel liep terug. Het was de tijd van de regenten, die een vriendjespolitiek voerden, zichzelf verrijkten en zich van de maatschappij weinig aantrokken.
De groeperingen Patriotten en Prinsgezinden wistten met elkaar over mogelijke politieke oplossingen voor de heersende malaise. Er heerste werkeloosheid, armoede en grote ontevredenheid. Militair was het land ook al niet veel meer waard.
Toen de vierde Engelse oorlog uitbrak, voelde men zich in westelijk Voorne hoogst onveilig, vooral omdat wellicht

doldrieste Engelse Kapers wel eens op dit eiland strooptochten zouden kunnen ondernemen. Van de landsregering viel echter niet veel bescherming te verwachten.
De vroedschap vond het raadzaam zelf een legertje te formeren en riep alle weerbare mannen tussen de 16 en 60 jaar op.
Voor onderdak werden er drie wachthuizen gebouwd in de Voornse duinen en wel één achter de duinen van Oostvoorne, één in de Stuifakker en één in de Quak.
In de stuifakker herinnert de naam: "Kazerneweitje" nog aan die tijd. Kennelijk stond daar indertijd het wachthuis (de kazerne).
.
Het hele legertje bestond uit 157 mannen. Wat echter ontbrak waren geweren, kruit en lood. Na veel geschrijf en gewrijf kwam er uit de staatsmagazijnen in Delft wat los: 129 geweren ("snaphanen").
Nu kon het oefenen beginnen. Na drie maanden was men zover bedreven in het hanteren van de wapens, dat de eventueel noodzakelijke gevechtshandelingen konden worden verricht. De beroepsinstructeurs vertrokken en men moest onder een ter plaatse benoemde commandant verder oefenen. Daarvoor benoemde de vroedschap (regenten) een zekere Gorzeman. Dat viel echter bij de manschappen niet in goede aarde.
Men trok zelfs naar het rechtshuis en gaf te kennen dat onder deze commandant geen dienst zou worden gedaan. Slechts indien een zekere Van Hulst die functie zou krijgen wilde men onder de wapens blijven.
Na veel vijven en zessen werd toen besloten aan hun wens te voldoen. Zo was de dorpsmuiterij in de kiem gesmoord en de bewaking werd weer opgevat.
Deze kustbewaking geschiedde overigens alleen gedu-

rende de nachten in de wintermaanden. In de korte zomermaanden bleef men thuis. Zodra het herfst werd hervatte men het waken.Of het daardoor kwam is niet bekend maar geen vijand durfde onze kust te naderen en zo bleef ons gebied voor een overval behoed.

Na de oorlog werden de wapens weer ingeleverd, waarbij wel het een en ander ontbrak.
Het dorpsleven ging weer zijn gewone gang, het opstandje tegen de dorpsregenten was snel vergeten en het wereldgebeuren beroerde het dorp nauwelijks. Maar ..... lang zou dat niet meer duren, want de komst van een andere vijand was nog maar een kwestie van tijd. Weldra zouden ook hier de Fransen in het dorp komen met hun verlossende leuzes: Vrijheid, gelijkheid en broederschap. Het zou voor de westvoornaars niet meevallen, zich naar deze Franse overheerser te schikken.

In de dertiger jaren...

Een man wou een vis gaan vangen
zo lekker op de boterham.
Zijn vrouw zei bezorgd:
"Kijk uit voor de politie man!"
De man had geen visvergunning
vissen was iets dat hij niet mocht.
Vakkundig hebben zijn ogen
de buurt op onraad afgezocht.

De zin in zo'n lekker visje
vervulde zijn gedachten
Hij wist: nu of nooit,
Hij kon niet langer wachten
Plotseling zag hij in de verte
een man aankomen op de fiets
Het was Smit, de politie
Gelukkig ving hij nog niets

Vlug plukte hij wat klaver
voor zijn oude konijn
De politie knikte en reed door
"Mooi" dacht de man "dat gaat fijn"
Vóór Jan Smit uit het zicht was,
lag de vis al in het net
En zijn vrouw had optimistisch
de kookpan al klaar gezet

Aas Kwak

VERZAMELEN BIJ DE HISORISCHE VERENIGING

door Jan Timmerman

Dit is geen oproep aan alle lezers om naar de Duinhuisjes te komen en deel te nemen aan een interessante excursie! Dit gebeurde afgelopen zomer diverse malen en velen zijn daarop afgekomen.
Neen. Deze keer wordt met verzamelen bedoelt het passief verwerven van objecten die enige cultuurhistorische waarde hebben. Zoals bekend is onze vereniging zeer actief in het compleet maken van het Openluchtmuseum De Duinhuisjes. Binnenkort zal de eerste steen voor een vierde historische tuinderswoning worden gelegd. Met deze onroerende aanwinst is het museum aardig compleet. Misschien dat er in de toekomst nog een echte duinhut kan worden nagebouwd, maar dan is het museumterrein wel compleet.
Anders is het met de roerende zaken.
Gedurende de ruim 15 jaar dat de vereniging bestaat, zijn veel kostbare en interessante gebruiksvoorwerpen geschonken of in bruikleen gegeven. De beheerders van de Duinhuisjes werken met een professioneel systeem om alle goederen te registreren en te conserveren. Zo hoort het ook in een echt museum en dat is een van de redenen waarom ons museum officieel landelijk erkend is.
Alles wat historisch interessant is en specifiek op Voorne is gebruikt, is van belang voor de collectie van de Historische Vereniging. De eerste jaren ging het in het bijzonder om voorwerpen die voor de aankleding van de

huisjes van belang waren. Zo af en toe wordt er iets aangeboden dat niet in het Openluchtmuseum thuishoort, maar voldoende waarde heeft om in de collectie op te nemen, te beschrijven en te conserveren. Dat kunnen zowel kleine als grote voorwerpen zijn.
Sinds het beleidsplan van de vereniging is aangepast en in de mogelijkheid voorziet al deze, voor de Westvoornse regio historisch interessante, voorwerpen te verzamelen, heeft dat natuurlijk consequenties voor opslag en conservering. Ook in de nabije toekomst zullen geldmiddelen en mankracht beschikbaar moeten zijn om de collectie historisch materiaal goed te bewaren.
Samen met de huidige collectiebeheerders wordt gewerkt aan een plan om stap voor stap te komen tot een omlijnd collectieplan met daarin in onderdelen beschreven hoe de financiën, het depot, de tentoonstellingsruimte etc. er in de toekomst moet gaan uitzien. Dit in goede samenwerking met het historisch archief.
De stand van zaken op dit moment is, dat de gebruiksvoorwerpen die worden verzameld streekeigen moeten zijn. De voorwerpen moeten een relatie hebben met Westvoorne.
Mocht u op de hoogte zijn van dit soort historische voorwerpen laat het ons dan weten.
Wij houden u middels Struinen op de hoogte!

Werkgroep selectie museumobjecten

PUZZELEN

door Els de Baan

Zouden de oorspronkelijke bewoners van de Duin-huisjes een legpuzzel in huis gehad hebben? Eén van de nieuwe aanwinsten van het museum is een nogal eenvoudige, grauwe vierkante doos met daarin 400, op karton gedrukte, kleurige puzzelstukjes. Zo op het eerste gezicht lijkt het geen spetterende schenking. Maar schijn bedriegt, want zo'n puzzel geeft een mooie kijk in de geschiedenis.

Wie tegenwoordig een puzzel koopt, ziet meteen op de voorkant van het deksel een kleurrijke afbeelding van het eindproduct. Maar op het deksel van de geschonken puzzel staan vooral letters: "Nationaal puzzle", "Kampioenpuzzle" en "Nederlands Fabrikaat".
En ook de vervaarlijk uitziende, staande Nederlandse leeuw met zwaard en pijlen in de klauwen is geen weergave van de puzzel zelf. Die staat aan de onderkant van de doos: een vage, zwart-wit afbeelding van een geïdealiseerde versie van een Amsterdamse bloemenmarkt met op de voorgrond een kade, enkele schepen en vrouwen tussen overvolle, kleurrijke bloemenmanden. Daarachter zijn met nonchalante verfstreken vage gebouwen geschilderd en veel lucht.

Vooral omdat op het zwart-wit voorbeeld geen kleurnuances zichtbaar ziin èn de puzzelstukjes zo gesneden zijn dat ze niet goed in elkaar grijpen maar tegen elkaar aanschuiven is het een monnikenwerk om

De legpuzzel "Bloemenmarkt" en de opdruk van de doos. Waarschijnlijk geproduceerd in de veertiger jaren.

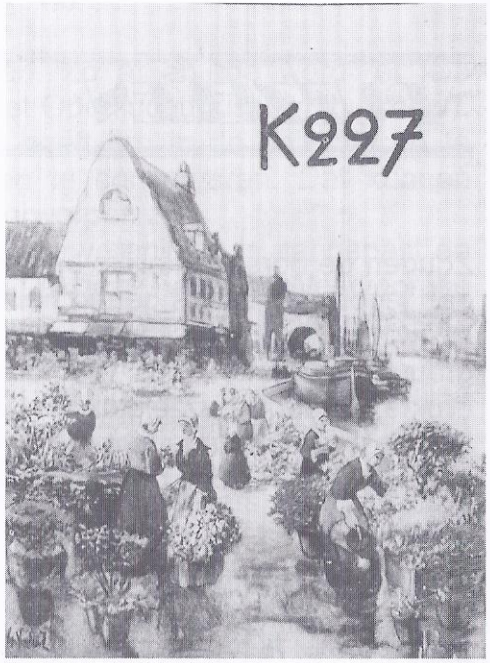

de puzzel te leggen.
Volgens opdruk kostte de puzzel 70 cent. Aan de zijkant staat de naam van de uitgever: "Nederlandsche Legpuzzle Industrie" met een adres in Amsterdam.
En zo zijn er opeens allerlei vragen: Hoe oud is de puzzel? In welke plaats bevond zich het tafereel dat de Legpuzzel Industrie koos? Heeft zo'n puzzel historische waarde?
Op zoek naar antwoorden kom je al snel bij de (niet meer leverbare) catalogus die in 1988 is uitgegeven bij een tentoonstelling in het speelgoed- en blikmuseum in Deventer. Daarin staat: "Stukje voor stukje", de geschiedenis van de legpuzzel in Nederland. Daaruit valt wel veel te leren maar helaas ontbreekt informatie over de Nederlandsche Legpuzzel Industrie.
De samenstellers van deze catalogus zijn toegewijde puzzelexperts en -verzamelaars en met hen werd contact gezocht.
De heer Geert Bekkering liet weten dat de puzzel dateert uit de Tweede Wereldoorlog. Vanaf februari 1942 was papier op de bon en drukkers moesten toestemming vragen voor te drukken objecten. In de laatste oorlogsjaren mocht er geen karton worden worden bedrukt voor speelgoed.
Vanwege de slechte kwaliteit van het karton en de prijsopdruk is de puzzel waarschijnlijk te dateren in 1943 of 1944. In 1939 kostte een puzzel 60 cent en omdat puzzels tegen het eind van de oorlog schaarser werden, steeg de prijs tot het dubbele.
Waarschijnlijk begint het legpuzzelen in het 18e eeuwse Engeland. De puzzels waren vooral bedoeld om kinderen topografie, geschiedenis, het alfabet of rekenen te leren.
Later komen allerhande onderwerpen zoals sprookjesfiguren, dieren, vervoermiddelen, straattaferelen en

klederdrachten aan de beurt.

Rond 1910 onstaat in Engeland een puzzelrage waarbij ook volwassenen gaan puzzelen. De onderwerpen breiden zich dan uit, onder meer met landschappen en stads- en dorpsgezichten. In de jaren '20 / '30 is er opnieuw sprake van een rage. Tegen het einde van de jaren '20 komen er ook puzzels van Nederlandse makelij op de markt. Die hadden meestal een zwart-wit voorbeeldplaatje; de doos was voorzien van sluitplakkers. (er mocht natuurlijk geen stukje verloren gaan)
Vergelijkbare verzegelingen zijn, hoewel uiteraard verbroken, nog aanwezig op onze doos. In navolging van Amerikaanse uitgevers brengen sommige Nederlandse firma's elke zaterdag een nieuwe puzzel uit, de zogenaamde "weekendpuzzel".
Volgens de heer Bekkering bracht de Nederlandsche Legpuzzel Onderneming uit Den Haag dergelijke puzzels op de markt. Onze puzzel komt waarschijnlijk ook uit die fabriek. Op de doos staat vetgedrukt: K227. Dat is het nummer van een Amsterdamse drukker. Hetzelfde plaatje is veelvuldig door andere puzzelfabrikanten gebruikt. De heer Bekkering heeft puzzels van diverse merken met dezelfde afbeelding erop en ook in het buitenland was deze illustratie zeer geliefd.
Of mensen "Önder den Dunne" zich in de oorlogsjaren verpoosden met puzzelen is mij niet bekend, maar het is een wonder dat deze puzzel, ondanks barre tijden, niet in de kachel is opgestookt.

Met dank aan de heer Bekkering. In Nationaal Monument Kamp Vught is t/m 9 januari 2004 de tentoonstelling "De oorlog op tafel, spellen en legpuzzels vóór en tijdens de Tweede Wereldoorlog" te zien.

UIT EEN STIL VERLEDEN

door Hans van Santen

Bij het nader bestuderen van het dialect van Westelijk Voorne kreeg ik eens de opmerking te horen of men eigenlijk ook kan spreken van een Voorns dialect. Tijdens het onderzoek in en rond Rekajje, Svore en Tinte is dit niet geconstateerd, daar in dit gebied uitsluitend de Zeeuwse kenmerken zijn te beluisteren.
Daarbuiten is het Zuid-Hollands, dus van een op zich zelf staand Voorns dialect is niets teruggevonden.
Toch kreeg ik enige tijd geleden een brief te lezen over een zeker iemand, genaamd **Wullem,** die rond 1930 verhuisde van Den Briel naar Rotterdam. Enkele maanden na de verhuizing ontving die persoon een schrijven in het Voorns dialect van ene **Hadde,** mede namens zijn Brielse soosvrienden.
Een deel van die brief is voor publicatie geschikt.

"Zeg Wullem, we hebbe d'r al dikkels mit mekaor over gepraet om 's naer Rotterdam te komme, om 's te kikke hoe joo 't daer wel maekt.
Allemael hebbe ze d'r zin in, in nou mot dat 's een keer deurgaen oek! We hadde dan gedocht dat joo onze gastheer zou weze, in dat je 't zoa zou inpikke dat 't ons haest niks koste zel. We dinke dat joo voor ons zel zurrege, zoa as 't hoort in daermee bedoele we datte me zat te ete in te drinke zelle hebbe. Joo hoef d'r tus niks gêên herrie van te hebbe, want we kenne 't ommers net zoa goed in êên van de beste restouraties klaermaeke. We verlange nie vûl, in azzie zurgt voor 'n goeie bittertaefel in 'n geweun dieneetje - vispastij, soep,

aorpels, groente, vleis, win, frut, koffie, segaore in watter volgt, dan binne we dik tevreeje. Meer verlange me nie, in wat 't kost geve we oek niks om, omdat joo dat netuurluk allemael betaelt!
We binne van plan mit 'n eige auto te komme, dan kenne we snachts trug, anders zou ie oek nog hotelkoste van ons hebbe, in dat hoeft echt nie hoor!
Daermee bewizze we dat we oek wille meewerke. Nou mot je ons maer 's trug schrivve wanneer je ons ken hebbe, dan kenne we erop rekene. Nie op vrijdagaevond, want die wille we d'r nie voor kwit. Hier op de soos gaet alles goed. Je plaetsvervanger speult best, hij verzaekt nie, in kikt nie over de heining!!
Praet nie na, in betaelt gelik. In dat opzicht binne we niks achterut gegaen.
We krege zelfs van die meneer 'n kissie segaore, is dat nie aordig!
We hebbe ze netuurluk gelik opgeraokt.
'T is in opdracht van 't bestuur, dat ik dit allemael schrif in we verwachte vlug joo antwoord.
Naemens de soos allemael onze groete in oek die van min tus"!

Waarschijnlijk heeft die Hadde vroeger op Svore gewoond en heeft zich later in Brielle gevestigd. Misschien heeft hij met dit schrijven zijn afkomst willen verloochenen door het dialect "Voorns" te noemen, maar dat is hem niet gelukt.

Bron: Nieuwe Brielse Courant

WAAR IS DIT?

Het uitloten van een winnaar onder de goede inzenders van de vorige raadselfoto bleek deze keer onnodig. De oorzaak? Er was maar één goede inzender, namelijk mevrouw van Marion-v.d. Blom uit Zwartewaal. De oplossing was: Kooihoeve in Oostvoorne, op de plaats waar later de tennisbanen werden aangelegd. Vroeger was daar een eendenkooi, schreef zij. Volkomen juist! Wij sturen haar het boek "Leven en Werken in Westelijk Voorne" Lees ook het artikel "De Kooihoeve" op pagina 28.

En dit is de nieuwe opgave. Niet zo moeilijk dachten wij. Als u weet waar dit is, stuur uw oplossing dan naar Redactie Struinen Zeeweg 30, 3233 CV Oostvoorne. Wij verloten weer een boek.

SUIKERBIETENTEELT ANNO 1812

door Ben Langendoen

De vervaardiging van suiker uit bieten is in Nederland pas goed op gang gekomen na 1860. Toch werd deze "surrogaatindustrie" zoals zij lange tijd werd genoemd, hier al een halve eeuw voordien opgezet. Dat gebeurde onder dwang van het Napoleontisch bewind. Napoleon had in 1806 het Continentale stelsel ingevoerd, waardoor het Europese vasteland werd afgesloten voor handel met Engeland.

De Britten op hun beurt blokkeerden de zeewegen voor de aanvoer van producten uit andere delen van de wereld naar Europa. De stroom van rietsuiker uit tropische landen –voor Nederland vooral de koloniën– kwam hierdoor tot stilstand. De Franse overheerser schreef hiertoe ook in ons land verplicht de teelt van suikerbieten voor.

Ook hieruit kon suiker worden gewonnen. Het procédé hiertoe was in 1747 ontdekt door de Berlijnse apotheker Marggraf. Er kwam in Nederland niet veel terecht van de plannen van Napoleon. In plaats van de voorgeschreven 2300 hectaren werden er in 1811 maar 422 ha bouwland voor de teelt van suikerbieten gebruikt. Na de val van Napoleon nam de rietsuiker meteen weer zijn oude plaats in en was het gedaan met het verbouwen van suikerbieten. Pas in 1860 was men door veredeling van de beetwortel en verbetering van de techniek erin geslaagd de productie van bietsuiker lonend te maken.

In het Nationaal archief trof ik een lijst aan van Rockanjese boeren die verplicht werden bieten te zaaien in 1812. "Verdeling van de hektares die door de eigenaren of de gebruikers van de gemeente Rockanje en annexe polders moeten worden bezaaid in het jaar 1812 met suikerbieten. Opgesteld met een lijst van de verdeling, gemaakt door Monsieur Onderprefect te Brielle, de 4e februari 1812".

Vermeld waren de namen van de zaaiers, de oppervlakte in deci-are (0,1 m^2), are (1 m^2), en Rijnlandse voet (14,2m^2). Totaal 11 hectare of 12 morgen en 500 voet.

"Getekend door ons, de Burgemeester en de commissarissen van de verdeling Isaak Dekker en Frederik Hoogvliet, te Rockanje 9 maart 1812. B.Vlielander".

Suikerbieten hebben een belangrijke rol gespeeld in de tweede wereldoorlog en met name in de hongerwinter 1944-1945. Dat was zeker het geval in de randstad, waar toen praktisch aan alles gebrek was. Burgers uit de grote steden maakten voedseltochten naar het platteland en probeerden bij boeren, vaak tegen waanzinnige prijzen, hun voedselpakket een beetje aan te vullen.

Ook producten die in normale tijden nooit werden geconsumeerd, kwamen nu aan bod zoals aardappelschillen, bloembollen en .... suikerbieten. Het ging daarbij eerder om de voedingswaarde dan om de smaak. Suikerbieten werden tot pulp vermalen of geschaafd en men kookte er stroop van. De overgebleven pulp werd gebruikt om er koeken van te bakken, waarbij essences werden toegevoegd om de bittere smaak wat te camoufleren.

Bronnen: *Nationaal archief, Archief Onderprefecten 1811-1815, Landleven Ton de Joode 1991.*

Naam v/d zaaier	d-are	Are	Rijnlandse roede
Hugo van Andel	4	3	301
Jan Blom	4	3	301
Cornelis v/d Berg	4	3	301
Pieter Bogerd	4	3	301
Jakob Beijer	-	7	49
Klaas Blok	-	7	49
Cornelis Deugd	2	1	147
Isaak Dekker	4	3	301
Arie Groenveld	-	7	49
Jan Groen	-	7	49
Cornelis Gorzeman	2	9	203
Willem Hoijer	4	3	301
Lieven v Hallum	1	7	119

In de Napoleontische tijd werden landbouwers van Voorne verplicht suikerbieten te verbouwen.
Gedeelte van de lijst van suikerbietenzaaiers uit 1812

WIJ VERWELKOMEN:

Wij begroeten de volgende nieuwe leden:

L.Oosthoek	Gemeenlandsedijk Z 55	Abbenbroek
D.Tol	Stoep 11	Brielle
J.Rehorst	Strijpsedijk 28	Rockanje
G.H.Dickhoff	Schrijversdijk 28	Brielle
A.R.M.Dessens	Donselaer 7	Oostvoorne
Mw.S.v.d. Meeberg	Venkelstraat 25	Brielle
Fam. D.v.d.Berg	Duinzoom 14	Oostvoorne
Mw.D.v.Seper-Rijsterborg	L.P.v.d.Blinklaan 20	Brielle
W.Roest	Achterdijk 23	Vierpolders
J.Briggeman	Kantelenweg 70	Oostvoorne
A.W.Klok	Molendijk 32	Oostvoorne
Mw.M.J.Schipper-v.Doorn	Vl.Heinlaan 10	Rockanje
Mw.D.Spee-Langendoen	Vierbandenstraat 15	Nieuwerkerk Zld
L.van Marion	Hendrik Ponsenweg 5	Geervliet
Fam. D.v.d.Velde	Pr.Margrietstr. 30	Zwijndrecht
C.de Snaijer	Groeneweg 15	Oostvoorne
L.P.Slikkerveer	F.H.G.v.Itersonlaan 21	Oostvoorne
P.Eggink	Lijsterbeslaan 6	Oostvoorne
Mw.L.Boender	Zeeasterstraat 20	Hellevoetsluis
Mw.J.Klein-Zevenbergen	Rijswaardsedijk 16	Zwartewaal
J.Vijfhuize	Rottenburgseweg 190	Middelharnis
J.Rietdijk	Ruggeweg 12	Brielle
J.C.Broeders	Patrijzenlaan 248	Oostvoorne
A.I.Paramont-Langendoen	Pr.Fr. Hendrikstraat 49	Rotterdam
M.D.v.d.Wetering-Langendoen	Boulevard 29	Rozenburg

Tuinontwerpen en advies Tuinontwerpen en advies Tuinontwerpen en advies Tuinontwerpen

Tuinontwerpen en advies Tuinontwerpen en advies

Warre Blaas Tuinontwerpen en Advies

Rialaan 38

3233 BT Oostvoorne

tel: 0181 - 486050

Tuinontwerpen en advies Tuinontwerpen en advies

Tuinontwerpen en advies Tuinontwerpen en advies Tuinontwerpen en advies Tuinontwerpen

TAPIJT RIJNMOND

complete woninginrichting

tapijt / vinyl / linoneum
gordijnen / vitrages
binnen / buitenzonwering
matrassen / bodems
kussens / dekbedden

Voel je thuis in je eigen huis

Molendijk 2 3235 XG Rockanje
Telefoon 0181 402146 / fax 0181 407191

Rabobank

De kracht van samenwerken

Rabobank Westvoorne
Oostvoorne, Stationsweg 45, 3233 CS Oostvoorne
Rockanje, Dorpsweg 7, 3235 AE Rockanje